

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Історико-соціологічний факультет
Кафедра всесвітньої історії

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ХХ СТ.**

*Навчально-методичний матеріал для магістрів
історико-соціологічного факультету*

Рівне – 2008

УДК 94 (100)
С-13
ББК 63.3 (0) 6

Актуальні проблеми всесвітньої історії ХХ ст.: Навчально-методичний матеріал для магістрів історико-соціологічного факультету / Уклад. П.О. Савчук. – Рівне: РДГУ, 2008. – 42 с.

Укладач:

Савчук П.О. – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ

Рецензенти:

Галуха Л.Ю. – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України РДГУ;

Озимчук О.Б. – кандидат історичних наук, доцент РІС КСУ

Відповідальний за випуск:

Сеєрова О.В. – доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ

В посібнику наведено програму даного курсу, список рекомендованої літератури, запитання та завдання для поточного контролю знань студентів тощо.

Призначений для викладачів та студентів вищих навчальних закладів з метою надання їм методичної допомоги при підготовці та проведенні занять з курсу „Актуальні проблеми всесвітньої історії ХХ ст.”

Методичні рекомендації затверджені на засіданні кафедри всесвітньої історії, протокол № 1 від 9 вересня 2008 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008

© Савчук П.О., 2008

З М І С Т

Пояснювальна записка	4
Навчальна програма курсу	5
Робоча програма:	13
тематичний план курсу	13
тематика лекційного курсу	14
плани семінарських занять	17
Комплексні контрольні роботи	23
Питання для повторення матеріалу з курсу	28
Тематика магістерських робіт з курсу	30
Тезаурус	31
Список літератури	32
Вимоги до вступу на навчання до магістратури	37
Список літератури для підготовки і вступу до магістратури	39

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Історія ХХ ст. є одним із найбільш насичених періодів світової історії. Вона є складовою частиною індустріального і постіндустріального періодів всесвітньої історії. Програма курсу „Актуальні проблеми всесвітньої історії ХХ ст.” орієнтована на цивілізаційний підхід до комплексного вивчення соціально-економічних, політичних, культурних і духовних процесів.

Вона побудована за проблемно-хронологічним принципом, який дозволяє орієнтовно проаналізувати загальне і особливе, універсальне і одиничне у розвитку індустріального суспільства. Програма вирішує проблему періодизації історії ХХ ст., яка особливо актуальна для української історіографії. Ця макроперіодизація є ефективною основою для розробки методики наукового моделювання історичного процесу ХХ ст.

У навчальній програмі передбачається розкрити період, коли індустріальна система досягає якісно нового ступеня розвитку на рубежі ХІХ- на початку ХХ ст., показати наростання внутрішніх суперечностей, які відображені у подіях першої половини ХХ ст. Зупиняючись на актуальних проблемах цього періоду, розкрито генезу сучасних форм суспільного життя. Акцентується увага на цивілізаційний розкол світового співтовариства.

Належна увага приділяється підсумкам Другої світової війни, яка дала поштовх для формування міжнародно-правової системи цивілізації у другій половині ХХ ст. Цей етап характеризується як поступова трансформація індустріальної цивілізації в інформаційне суспільство. Розкрито еволюцію соціалістичної системи і трансформацію її до ринкових відносин, а також процеси модернізації латиноамериканської цивілізації. Показано якісні зміни у системі міжнародних відносин і ломку біполярності світового устрою у другій половині ХХ ст. та на рубежі ХХІ ст.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ „АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ХХ СТ.”

ТЕМА 1. *Вступ до вивчення курсу*

Значення всесвітньої історії ХХ ст. Методи і форми вивчення. Предмет і об'єкт всесвітньої історії. Функції. Багатоваріантність розвитку. Роль цивілізаційного підходу до вивчення історії. Значення понятійного апарату. Використання цивілізаційного методу вивчення історичного процесу у сучасних умовах як важливого світоглядного компонента.

ТЕМА 2 . *Цивілізаційні моделі всесвітньої історії*

Поняття цивілізації як типологічної одиниці історії. Визначення поняття категорії цивілізації різними вченими. Багатоваріантність і плюралізм характеру цивілізації. Закономірності існування. Ідея про загальний історичний розвиток, лінійний поступальний рух.

Типи цивілізацій, їх основні риси, принципи існування, міжцивілізаційний діалог. Експансії цивілізацій. Природні співтовариства, класичний схід, становлення сучасної європейської цивілізації, ідея Заходу. Модернізаційні процеси суспільств східного типу.

Вихідні витoki розуміння сучасного світу. Перетворення цивілізацій у єдину функціональну систему. Місце Західної Північнохристиянської цивілізації у світовому історичному процесі. Гегемонія Заходу. Складання ієрархічної системи у формі фінансовій, військово-політичній, інформаційній.

Стадії періодизації всесвітньої історії. Інтеграція окремих цивілізацій, стадія зрілих, традиційних цивілізацій. Роль різних теоретичних обґрунтувань варіантів періодизації (Гесіод, Піфагор, Б.Гільдебранд, Мечніков, К.Маркс, А.Тойнбі). Традиційне суспільство. Цивілізаційна парадигма як зразок постановки і вирішення проблеми або дослідницького завдання.

Індустріальне виробництво. Полілінійне і дискретноцивілізаційне історичне моделювання. ХХ ст. як століття експериментів, ринкових, колективістських, планових соціально-економічних форм.

ТЕМА 3. Трансформаційні процеси кінця XIX-XX ст.

Тріумф євроцентристського світу. Євро-американо-центристський розвиток світу початку XX ст. Завершення формування капіталістичної цивілізації. „Імперія” як форма політичної організації. Характеристика імперіалізму різними вченнями. Роль комунікацій і транспорту у закритті ойкумени на поч. XX ст.

Формування сучасної соціальної структури цивілізації, становлення еліти західного суспільства. Промисловий ріст і розширення урбанізації. Нерівномірність розвитку капіталізму. Еталони країн у розвитку капіталізму. Конкуренція. Державно-монополістичний капіталізм (ДМК). Духовна криза капіталізму. Раціоналізм і науковий підхід у розвитку світової цивілізації у XX ст. Два напрями розвитку світу (демократичний, тоталітарно-авторитарний).

Трансформація капіталізму на шляху реформізму. Формування лібералізму або нового лібералізму. Ідеї посилення регулюючої ролі держави в економіці.

Концепція „держави добробуту”. Роль соціал-демократії як політичного напрямку кінця XIX- на початку XX ст. Визначні діячі соціал-демократичного руху. Її розкол.

Консерватизм. Ставлення до ринкових відносин. Політика демократії. Консерватори як ідейно-політична течія привілейованих класів. Ідеологія консерваторів, технократизм, соціальний реформізм.

ТЕМА 4. Світова цивілізація XX ст. між двома світовими війнами

Диференціація різних ешелонів індустріальної цивілізації. Країни-лідери першого ешелону. Доганяючі країни, колоніальна і залежна периферія.

Паризька мирна конференція: Версальська і Вашингтонська система договорів, їх вплив на розвиток світу. Створення Ліги Націй на світовий розвиток. Великі держави і українське питання. Невирішені проблеми розвитку цивілізації.

Конференції представників провідних країн Європи, світу. Конференція у Сан-Ремо, конференція у м.Спа. Питання про репарації. Маневри німецького керівництва. Лондонська конференція 1921 р. Розбіжності між Англією і Францією. Провал конференції. Ультиматум Німеччині. Суперечності між країнами Європи.

Роль радянського фактора у світовій політиці. Генуезька конференція 1922 р. Спроба провідних держав удосконалити систему повоєнних договорів у 20-х роках ХХ ст. Гаазька конференція. Раппальський мирний договір. Репараційні плани Дауеса та Юнга. Перегляд Севрського договору на Лозаннській конференції 1923 р. Локарнська конференція. Пакт Бріана-Келлога. Позитивні і негативні сторони рішень цих конференцій.

Міжнародні відносини і зовнішня політика держав у 30-х роках. Економічна криза 1929-1933 рр. Діяльність Ліги Націй у 20-30-ті роки. Консолідація сил агресії. Відносини між державами напередодні війни. Система договорів і провідні країни світу.

ТЕМА 5. Проблема Другої світової війни у контексті сучасних наукових досягнень

Нові документи і матеріали щодо планів держав на війну. Характер війни. Ставлення різних політичних сил до оцінки війни, рушійних сил, напрямів. Війна і політика довір'я. Феномен пріоритету політики. Нові дослідження подій 1941 р. Німецька пропаганда й ідея расової переваги. Колабораціоналізм.

Хід війни у Європі. Напад фашистської Німеччини на СРСР. Проблеми захисту Вітчизни. Міфи і реальності. Ідеологізація політики і історії. Оцінка бойових дій фашистського і антифашистського блоків. Етапи війни. Україна і проблеми діяльності Руху Опору.

Тегеранська, Кримська (Ялтинська), Потсдамська (Берлінська) конференції керівників трьох союзних держав, їх рішення та вплив на світовий історичний процес.

Кількість загиблих у Другій світовій війні, постійне уточнювання втраченого СРСР. Визначення числа загиблих в Україні

на фронтах, у тилу ворога, кількість вивезених у Німеччину, загальна кількість втрат України. Проблеми антифашистської боротьби в Україні, її напрями і сучасна оцінка.

Підсумки Другої світової війни. Їх реальності, наслідки, уроки і сучасність.

ТЕМА 6. Становлення та розвиток біполярного світу другої половини 40-х років – першої половини 80-х рр. ХХ ст.

Поглиблення розколу європейської і світової цивілізації на суспільні системи у 40-50-ті роки ХХ ст. Вплив Другої світової війни на цивілізаційний розвиток світу. Змагання капіталістичної і соціалістичної систем у післявоєнний період. Проблеми конвергенції. Геополітичне лідерство США у післявоєнному світі. План Маршалла і його роль у відбудові Європи. „Економічне диво” посттоталітарної Західної Європи.

Процеси модернізації в умовах „європейської периферії”. Теорія аграризму як альтернативний варіант модернізації. Становлення та різновидності військових блоків у світі. „Холодна війна” зверхдержав: основні тенденції у розвитку міжнародних відносин. Формування контурів біполярного світового облаштування. Промова У.Черчілля про „залізну завісу” у м.Фултоні. Доктрина Трумена. Формування прорадянського блоку. Створення системи регіональних воєнних блоків. Паризька конференція 1947 р. Берлінська криза 1948 р. Міжнародний конфлікт у Кореї. Карибська криза.

Створення ООН та її діяльність. Спеціальні організації ООН-ЮНЕСКО, МАГАТЕ, МВТ, ГАТТ. Операції з підтримання миру.

Розподіл світу на протиборчі табори в ідейно-політичному і військово-політичному відношенні. Обґрунтування ідеологічних позицій США і СРСР. Формування двополюсної ієрархічної структури світової спільноти. Геополітичні інтереси як складова частина глобальної боротьби за світ: Схід-Захід.

Послаблення протистояння двополюсності світу. Досягнення ядерно-стратегічного паритету. Відмова від тотального протиборства. Елементи співпраці.

Інтеграційні процеси другої половини ХХ ст. Зростання всесвітніх і регіональних організацій. Розширення їх функцій.

Інтеграційні процеси в Європі, їх поглиблення в економічній і політичній сферах. Маастріхтські угоди.

Кінець „холодної війни”. Кульмінація у розстановці сил і впливі держав на міжнародній арені. Культивування взаємної довіри між сторонами, що протиборствують. Роль конструктивного діалогу. Радяно-американські переговори 70-90-х років. Система договорів. Контури багатополярного світу. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин.

ТЕМА 7. Формування постсоціалістичних структур у країнах Центральної і Південно-Східної Європи

Етап народної демократії. Утворення багатопартійних коаліцій (Національних, вітчизняних фронтів), їх прихід до влади у 1944-1945 рр. Ліквідація авторитарних структур управління, проведення демократичних виборів. Прийняття стратегії політики щодо Східної Європи. Ріст політичного впливу СРСР. Програма мирного переходу до соціалістичної революції. Проголошення у 1948-1949 рр. курсу на побудову основ соціалізму. Особливості періоду „народної демократії” в окремих східноєвропейських країнах.

Проблеми розвитку Чехословаччини, формування федеративної державності. Головні політичні сили Польщі. Загроза громадянського конфлікту. Утворення ПОРП. Радянський окупаційний режим в Угорщині. Поляризація партійного спектра. Югославія. Початок фазованих соціалістичних перетворень. Болгарський Вітчизняний фронт і перебудова державних структур. Організаційно-політична трансформація політичних сил країни. Албанія. Румунія. НДР на шляху до соціалізму.

Становлення і розвиток „реального соціалізму” у східноєвропейських країнах. Утворення комінформбюро. Радянсько-югославський конфлікт. Створення РЕВ у 1949 р. і Організації Варшавського Договору у 1955 р. Підсумки „доганяючого розвитку”: завершення побудови соціалізму. Початок застою і спроби виходу з нього. Куба. КНР. ВНР. КНДР.

„Оксамитові революції” у країнах Центральної і Південно-Східної Європи. Причини, хід, наслідки. Постсоціалістичний

розвиток країн: становлення ринкових відносин, розвиток економіки, соціальних, фінансових питань. Політичні зміни, взаємозв'язки з іншими країнами світу. Курс на входження у НАТО і Європейський Союз. Розвиток азійських країн колишнього соціалістичного блоку. Україна і країни Європейського Союзу.

ТЕМА 8. Актуальні проблеми колоніалізму: витoki, розвиток, крах

Держави як учасники світових політичних процесів. Етапи становлення та руйнування колоніалізму протягом XVI-середини XX ст. Проблеми колоніальної залежності у роки Другої світової війни. Етапи розпаду колоніальної системи після закінчення війни. Стан залежних держав у Азії, їх збройна боротьба за незалежність. Втручання великих держав.

ООН і проблеми колоніалізму. Визвольна боротьба за незалежність на Близькому Сході та Африці. Становлення незалежних держав, їх політичний, економічний і соціальний розвиток у 50-х-90-х роках XX ст.

Шлях до незалежності народів Індостанського субконтиненту. Країни Чорної Африки. Рік Африки. Боротьба за незалежність у 70-ті – 80-ті рр. XX ст. Де-юре колоніалізму у 90-ті роки.

Політичні і економічні наслідки колоніалізму. Три групи країн: країни, що розвиваються по капіталістичному шляху, поява так званих індустріальних країн; неєвропейські соціалістичні країни; країни так званої постсоціалістичної індустріалізації.

Утворення трьох світів: група розвинених країн Європи і Америки, Японія, країн, що долучилися до них. Друга світова війна і виникнення соціалістичних країн, країни третього світу. Досягнення економічної незалежності.

Країни третього світу у системі міжнародних відносин. Проблема близькосхідного урегулювання. Процеси інтеграції у азійсько-тихоокеанському регіоні. Нафтові країни.

Рух неприєднання, роль країн третього світу. Етапи розвитку постколоніальних країн: досягнення, проблеми. Взаємозв'язки деколонізованих держав і Україна.

ТЕМА 9. Держави Латинської Америки (кінець 70-х – 90-ті рр. ХХ ст.)

Неоконсервативний варіант модернізації суспільств Латинської Америки. Специфіка соціально-економічного розвитку країн регіону. Еволюція військово-авторитарних режимів у кінці 70-х – 80-х років. Звуження соціальної бази і зниження політичної ваги диктаторських режимів. Динаміка і загальні закономірності процесу демократизації і встановлення конституційних режимів у державах. Подальші процеси інтеграції економіки у Латинській Америці. Амазонський пакт 1978 р. Створення спільного ринку країн півдня Америки (МЕРКОСУР, 1991). Утворення зони вільної торгівлі (НАФТА, 1994).

Соціальні і політичні недоліки бразильської моделі економічного розвитку. Уряд Ернесто Гайзела (1974-1979 рр.): лібералізація режиму, відхід від орієнтації на США. Зв'язок з країнами „третього світу”. Перехід до багатопартійності. Зміна влади, політика „шокової терапії”, курс на стабілізацію.

Аргентинський варіант авторитарної модернізації. „Доктрина національної безпеки”, концепція „внутрішньої війни”. Криза військової диктатури. Конфлікт з Великобританією (1982). Політика „гуманного капіталізму”. Лібералізація економіки і посилення позицій крупного капіталу.

Політика Чилі при уряді Піночета. Модернізація економіки. Співпраця Чилі і США. Конституція 1980 р. Встановлення авторитарної влади президента. Процеси лібералізації. Вихід Чилі з міжнародної ізоляції. Торговельні угоди.

Політика модернізації у Мексиці. Продовження політики „соціальної демократії”. „Союз заради виробництва”, поміркована зовнішня політика. Аграрна реформа 1992 р. Концепція „соціальної лібералізації”.

Сандіністська революція у Нікарагуа. Диктатура сім'ї Сомоси (1936-1979). Перемога революції 19 липня 1979 р. Діяльність контраст. Даніель Ортега. Панамська криза. Вторгнення США на територію Панам у грудні 1989 р. Специфіка кубинського розвитку на сучасному етапі.

ТЕМА 10. Цивілізаційні проблеми глобалізації: реальність і віртуальність сучасного світу

Інтеграція світового співтовариства у ХХ ст. Економічна, політична, культурна інтеграція. НТР і зміни у суспільствах Заходу у другій половині ХХ ст. Етапи напрямів НТР. Традиційні цивілізаційні риси західного суспільства. Індивідуалізм, раціоналізм, договірні відносини між людьми, неформальні договірні відносини.

Суть глобалізації: логіка глобалізації, повна інтеграція. „Уніфікація” світу. Наслідки вестернізації для незахідних цивілізацій. Наслідки підриву традиційних цивілізаційних незахідних суспільств.

Глобалізація і тенденції „опору цивілізацій” (незахідних). Процес культурної самоідентифікації людей в інших суспільствах. Критика політики Заходу. Основні напрями зіткнення цивілізацій. Глобальні проблеми сучасного світу.

Формула успіху реформ у країнах світу. Курс реформ в Україні: ринок – монетаризм – демократія – макрорегулювання. Україна – Схід – Захід: дипломатія, сьгоднішній вимір.

Подолання фатальних тенденцій у розвитку подій та шляхи розв’язання глобальних проблем. Своєрідність місії індустріально розвинених країн. Поширення на весь світ новітніх технологій. Глобальні та регіональні проблеми у майбутньому. Техногенна надцивілізація. Роль культури, освіченості і відповідальності людей за розвиток нашої цивілізації. Людство на рубежі ХХ і ХХІ ст.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ
„АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ХХ СТ.”**

№ п/п	Тема	Лекції	Семінари	Самостійна робота
1.	Вступ і завдання, основні актуальні проблеми	2	-	2
2.	Цивілізаційні моделі всесвітньої історії	2	2	2
3.	Трансформаційні процеси кінця ХІХ-ХХ ст.	2	-	4
4.	Світова цивілізація ХХ ст. між двома світовими війнами.Формування соціокультурних основ традиційних цивілізацій	2	2	4
5.	Проблеми Другої світової війни у контексті сучасних наукових досягнень	2	-	2
6.	Становлення та розвиток біполярного світу другої половини 40-х рр. – першої пол. 80-х рр.	2	2	2
7.	Формування пост-соціалістичних структур у країнах Центральної і Південно-Східної Європи	2	-	2
8.	Актуальні проблеми колоніалізму: витоки, розвиток, крах	2	2	2
9.	Держави Латинської Америки: модернізація і світова цивілізація	2	-	2
10.	Цивілізаційні проблеми глобалізації: реальність і віртуальність сучасного світу	2	2	2
	Разом	20	10	24

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ З КУРСУ „АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ХХ СТ.”

ТЕМА 1. Вступ, завдання, основні актуальні проблеми
всесвітньої історії.

1. Предмет, місце, завдання, методи, функції, джерела вивчення всесвітньої історії.
2. Теоретичні проблеми світознавства.
3. Періодизація історії ХХ ст. і основні тенденції розвитку.

Література:

Основна (згідно списку з робочої навчальної програми).

Додаткова (згідно списку з робочої навчальної пролграми).

ТЕМА 2. Цивілізаційні моделі сучасної всесвітньої історії.

1. Становлення та розвиток цивілізаційного підходу до історичного процесу.
2. Парадигми цивілізаційного розвитку світу ХХ ст.

Література:

Основна

Додаткова

ТЕМА 3. Трансформаційні процеси кінця ХІХ-ХХ ст.

1. Основні міжімперіалістичні суперечності напередодні Першої світової війни.
2. Проблеми розвитку світу у роки війни.
3. Формування Версальсько-Вашингтонської системи.

Література:

Основна

Додаткова

ТЕМА 4. Світова цивілізація ХХ ст. між двома світовими війнами.

1. Розвиток держав світу у 20-ті рр. ХХ ст.
2. Суперечності Версальсько-Вашингтонської системи.
3. Міжнародні відносини, проблеми війни і миру у 30-ті рр. ХХ ст.

Література:

Основна

Додаткова

ТЕМА 5. Проблеми Другої світової війни у контексті сучасних наукових досліджень.

1. Характер Другої світової війни в оцінці різних політичних сил сучасності.
2. Висвітлення основних проблем збройного протистояння ворогуючих блоків.
3. Підсумки, уроки Другої світової війни і сучасність.

Література:

Основна

Додаткова

ТЕМА 6. Становлення та розвиток біполярного світу (друга пол. 40-х –80-х рр. ХХ ст.).

1. Політичні зміни у взаємовідносинах країн світу.
2. Створення світової системи соціалізму: проблеми розвитку і крах.
3. Детермінізм індустріального суспільства.

Література:

Основна

Додаткова

ТЕМА 7. Формування постсоціалістичних структур у країнах Центральної і Південно-Східної Європи.

1. Наслідки розвитку та крах соціалістичної системи.
2. Суспільно-політичні процеси у соціалістичних країнах др. пол. 80-х рр. ХХ ст.
3. Формування постсоціалістичних країн, шляхи розвитку на сучасному етапі.

Література:

Основна
Додаткова

ТЕМА 8. Актуальні проблеми колоніалізму: витоки, розвиток, національно-визвольний рух.

1. Формування колоніальної системи: становлення, розвиток, наслідки.
2. Крах колоніалізму і дальший розвиток світу.
3. Трансформація розвитку країн, що визволилися.

Література:

Основна
Додаткова

ТЕМА 9. Держави Латинської Америки: модернізація і світова цивілізація.

1. Неоконсерватизм у модернізації країн Латинської Америки.
2. Перехід від авторитарних до демократичних режимів.
3. Соціально-економічний розвиток країн і світовий розвиток.

Література:

Основна
Додаткова

ТЕМА 10. Цивілізаційні проблеми глобалізації:
реальність і віртуальність сучасного світу.

1. Інтеграційні процеси у світі та їх суперечності.
2. Кризи і оновлення цивілізації Заходу, модернізація цивілізацій Сходу і Україна.
3. Глобалізація у контексті розвитку регіонів світу.
4. Наслідки розвитку світу на межі ХХ-ХХІ ст.

Література:

Основна
Додаткова

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
ДЛЯ МАГІСТРІВ З КУРСУ
„АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ХХ СТ.”**

ТЕМА 1. Трансформація світової цивілізації між двома війнами (20-30 роки ХХ ст.).

1. Паризька мирна конференція: система мирних договорів та їх наслідки. (Договори з Німеччиною, Австрією, Угорщиною, Болгарією, Туреччиною). Вашингтонська конференція.
2. Вдосконалення повоєнних договорів у 20-х роках (Генуезька, Гаазька конференції Раппальський мирний договір, плани Дауеса та Юнга, Лозаннська і Локарнська конференції, пакт Бріана-Келлога).

РЕФЕРАТИ:

- Ліга Націй та її роль у становленні та розвитку міжвоєнного світу.
- Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин і Україна.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Історія сучасного світу: соціально-економічна історія

- XV-XX ст.: Навч. посібник / За ред. Ю.Л. Горбаня. – К., 2003. – 441 с.
2. Нагаевський І. Історія Української держави ХХ ст. – К., 1993.
  3. Хрестоматія по новейшій історії. В 3-х т. Т.1. 1917-1939. Документи и матеріали. – М.: Изд. соц.-економ. л-ры. – 1960. – С. 174-196; С. 199-220.
  4. Кухта Борис. Феномен політичного лідера: Історичні силуети на тлі історії. – Львів, 2000.

ТЕМА 2. Парадигми розвитку сучасної цивілізації напередодні Другої світової війни.

1. Формування тоталітарних режимів у світі: основні риси тоталітаризму.
2. Роль лідерів великих держав у стабілізації світу у 20-30ті рр.(Вільсон, Ллойд-Джордж, Муссоліні, Гітлер, Ленін, Сталін, Ф.Рузвельт).
3. Діяльність міністрів закордонних справ у формуванні політики Англії, Франції, Німеччини, СРСР, Чехословаччини та ін.
4. Основні проблеми світового розвитку кінця 30-х рр.

РЕФЕРАТИ:

- Політичні і державні діячі 30-х рр. ХХ ст. та їх роль у світовій історії (окремі діячі).
- Україна і українці у світі між двома війнами 1918-1939 рр.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Постоловський Р., Троян С. Світ на зламі епох: історія кінця ХІХ- середини ХХ ст. – К., 2000.
2. Документи и матеріали кануна Второй мировой войны. В 2-х т. Т. 1. (ноябрь 1937 г. – декабрь 1938 г.) Т. 2. (январь – август 1939 г.) – М.: Политиздат, 1981.
3. Документи внешней политики СССР .Т. ХХІ. (1 января – 31 декабря 1938 г.) – М., 1977 (або інше видання).

4. Документы по истории мюнхенского сговора. 1937-1939. – М., 1979. – С. 254-256; 312-315; 293).
5. СССР в борьбе за мир накануне Второй мировой войны (сентябрь 1938- август 1939 г.): Документы и материалы. – М., 1971.
6. Косик Володимир. Україна і Німеччина у Другій світовій війні. – Париж-Нью-Йорк-Львів, 1993. – С. 25-58.
7. Хрестоматия по новейшей истории. В 3-х т. Т.1. 1917-1939: Документы и материалы. – М., 1960. – С. 255-280.

ТЕМА 3. Друга світова війна: уроки і сучасність.
(У документах).

1. Тегеранська конференція керівників трьох союзних держав і проблеми взаємовідносин між країнами.
2. Ялтинська конференція керівників трьох союзних держав і поглиблення співробітництва.
3. Берлінська (Потсдамська) конференція керівників трьох союзних держав.
4. Становлення Організації Об'єднаних Націй та сучасність.

РЕФЕРАТИ:

- Проблеми діяльності еміграційних уроків у роки Другої світової війни.
- Відповідальність німецької еліти за агресивну політику і злочини нацизму.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Советский Союз на международных конференциях периода Великой Отечественной войны 1941-1945 гг.: Сб. документов. – М.: Политиздат, 1984.
2. Тегеранська конференція керівників трьох союзних держав – СССР, США и Великобритани 28 ноября – 1 декабря 1943 г.: Сборник документов. Т. 2. – М.: Политиздат, 1984. – 175 с.

3. Конференция Объединенных Наций в Сан-Франциско 25 апреля – 26 июня 1945 г.: Сб. документов. Т. 5. – М.: Политиздат, 1984. – 654 с.
4. Тегеран-Ялта-Потсдам. – М., 1970 або 1971.
5. Ялтинская конференция руководителей трех союзных держав – СССР, США и Великобритании. Сб. документов. Т. 3. – М.Политиздат, 1984.
6. Берлинская (Потсдамская) конференция руководителей трех союзных держав – СССР, США и Великобритании (17 июля – 2 августа 1945 г.): Сб. документов. Т.6. – М.: Политиздат, 1984. – 511 с.
7. Трубайчук А. Друга світова війна. Коротка історія. – К., 1995.
8. Мягков М.Ю. В.Сикорский и проблемы коалиционной стратегии союзников 1941-1942 гг.: Документы американских архивов // Новая и новейшая история. – № 6. – 2002. – С. 96-105.
9. Айхольд Д. (ФРГ) Цель Германии в войне против СССР. Об ответственности германских элит за агрессивную политику и преступления нацизма // Новая и новейшая история. – № 6. – 2002. – С. 62-90.

ТЕМА 4. Дихотомія післявоєнного світу.

1. Дефініції „Декларації прав людини”. ООН.
2. Права людини:
  - а) західноєвропейська цивілізація;
  - б) східноєвропейські і центральні країни і боротьба за права людини;
  - в) східні цивілізації Азії: традиціоналізм і сучасність.
3. Дискретні зміни і дискреційна влада.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Декларація прав людини. – К., 1991 // Міжнародна хартія прав людини: Збірник документів. – К., 1991.
2. Енциклопедія українознавства. – К., 2000.
3. Словник іншомовних слів. – К.: Наукова думка, 2000.

4. Буранов Ю.В. та ін. Країни Заходу у другій пол. ХХ ст. – К., 1995.
5. Всемирная история. Т. 11-12. – М., 1965.
6. Хрестоматия по новейшей истории. В 3-х т. Т.3. – М., 1960.

ТЕМА 5. Формування постсоціалістичних структур у країнах Центральної і Південно-Східної Європи.

1. Передумови та криза соціалістичних тоталітарних режимів.
2. „Оксамитові революції” та їх наслідки.
3. Розвиток (політичний, економічний, соціальний, духовний) постсоціалістичних країн у сучасних умовах.

РЕФЕРАТИ:

- Розвиток окремих країн постсоціалістичного періоду (Польща, Чехія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Болгарія, Хорватія та ін).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волков В.К. „Новый мировой порядок” и балканский кризис 90-х годов // Новая и новейшая история. – № 2. – 2002. – С. 11.
2. Усиевич М.А. Десятилетие реформ в Венгрии 90-х годов ХХ ст. // Новая и новейшая история. – № 5. – 2002. – С. 80-98.
3. Кухта Борис. Феномен політичного лідера: Історичні силуети на тлі епохи. – Львів, 2000.
4. Цивилизационные модели современности и их исторические корни (Ю.Н. Пахомов, С.Б. Крымский, Ю.В. Павленко и др.) – К.: Наукова думка, 2002. – С. 333-365; С. 380-390.

ТЕМА 6. Трансформація і глобалізація цивілізаційного простору у світі на рубежі ХХ-ХХІ ст.

1. Людський фактор у розвитку сучасної цивілізації.
2. Альтернативні стратегії розвитку національної економіки у глобальному середовищі.
3. Сучасна ідеологія і концептуальні основи контрідєології глобалізації.

РЕФЕРАТИ:

- Цивілізація як основна типологічна одиниця історії.
- Міжцивілізаційний діалог народів світу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивилизационные модели современности и их исторические корни / Под ред. Ю.Н. Пахомова. – К.: Наукова думка, 2002. – С. 483-492; 515-555.
2. Семенникова Л.И. Цивилизации в истории человечества. – Брянск, 1998. – С. 121-159 (§ 1).
3. Новая и новейшая история стран Европы и Америки. – Кн. 3. – М., 2000. – С. 47-68; С. 350-374.

ТЕМА (додаткова): Моделі трансформацій у сучасному світі: світогосподарський і цивілізаційний досвід для України.

1. Формула успіху реформ у країнах світу.
2. Курс реформ в Україні: ринок – монетаризм – демократія – макрорегулювання.
3. Україна – Схід – Захід: дипломатія, сьгоднішній вимір.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивилизационные модели современности и их исторические корни / Ю.Н. Пахомов, С.Б. Крымский, Ю.В. Павленко и др. – К.: Наукова думка, 2002. – С. 374-380; С. 390-443 (глава IX).

**КОМПЛЕКСНІ КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ З КУРСУ
„АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ
ІСТОРІЇ ХХ СТ”.**
**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: 8.010103 „ПЕДАГОГІКА І МЕТОДИКА
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ. ІСТОРІЯ”**

Варіант 1.

1. Розкрийте головні етапи формування євроцентризму кінця ХІХ-початку ХХ ст.
2. Визначте рішення Тегеранської конференції керівників трьох дружніх держав.
3. Дайте визначення понять: автономія, монада.

Варіант 2.

1. Висвітліть шляхи розвитку індустріальної цивілізації у ХХ ст.
2. Визначте рішення Кримської (Ялтинської) конференції керівників трьох дружніх держав.
3. Дайте визначення понять: авторитаризм, імперіалізм.

Варіант 3.

1. Визначіть характерні риси трансформації капіталізму на рубежі ХІХ-ХХ ст.
2. Визначте рішення Берлінської (Потсдамської) конференцій керівників трьох дружніх держав.
3. Дайте визначення понять: євроазійство, модернізація.

Варіант 4.

1. Розкрийте цивілізаційні моделі всесвітньої історії.
2. Охарактеризуйте політичні погляди Муссоліні.
3. Дайте визначення понять: біпатриди, контрверс.

Варіант 5.

1. Визначіть періодизацію всесвітньої історії ХХ ст. та її особливості.
2. Охарактеризуйте основні напрями діяльності Ф.Д.Рузвельта.
3. Дайте визначення понять: лібералізм, методологія.

Варіант 6.

1. Охарактеризуйте моделювання міжнародного становища на початку ХХ ст.
2. Визначте етапи становлення соціалістичної системи.
3. Дайте визначення понять: модернізація, лібералізм.

Варіант 7.

1. Дайте оцінку Версальській мирній договірній системі.
2. Визначте відмінність між Західною і Східною цивілізаціями.
3. Дайте визначення понять: маргінальність, індустріальне суспільство.

Варіант 8.

1. Проаналізуйте трансформаційні процеси між двома війнами.
2. Визначте основні керівні органи ООН.
3. Дайте визначення понять: компрадорська буржуазія, аграризм.

Варіант 9.

1. Визначте роль Ліги Націй у розв'язанні проблеми міжвоєнного періоду першої половини ХХ ст.
2. Розкрийте періодизацію Другої світової війни.
3. Дайте визначення понять: дискретний, трансформація.

Варіант 10.

1. Охарактеризуйте процеси вдосконалення повоєнних договорів у 20-ті роки ХХ ст.
2. Назвіть основні воєнні блоки, утворені після Другої світової війни та спрямування їх діяльності.
3. Дайте визначення понять: пацифізм, прогресизм.

Варіант 11.

1. Розкрийте характерні риси тоталітарних режимів.
2. Визначіть основні положення „Декларації прав людини”.
3. Дайте визначення понять: харизма, стадійність.

Варіант 12.

1. Визначіть основні проблеми світового розвитку другої половини 30-х років ХХ ст.
2. Назвіть основні риси західної цивілізації.
3. Дайте визначення понять: система, популізм.

Варіант 13.

1. Дайте оцінку основних теорій характеру Другої світової війни.
2. Визначіть положення глобалізації.
3. Дайте визначення понять: утилітаризм, полілінійність.

Варіант 14.

1. Визначіть, на ваш погляд, роль лідерів великих держав у світовому історичному процесі у 20-30-ті рр. ХХ ст.
2. Розкрийте головні причини розпаду соціалістичної системи.
3. Дайте визначення понять: детермінанта, лібералізм.

Варіант 15.

1. Визначіться, у чому ви вбачаєте відповідальність німецької еліти у її політиці.
2. Розкрийте напрями діяльності руху неприєднання.
3. Дайте визначення понять: кондомініум, модернізація.

Варіант 16.

1. Охарактеризуйте рішення конференцій керівників трьох союзних держав у роки Другої світової війни.
2. Визначте етапи розпаду колоніальної системи.
3. Дайте визначення понять: грюндерство, абсолютизм.

Варіант 17.

1. Визначіть різницю і особливості у діяльності Ліги Націй і ООН.
2. Розкрийте суперечності договорів з Туреччиною після Першої світової війни.
3. Дайте визначення понять: революція, фашизм.

Варіант 18.

1. Висвітліть становлення дихотомії післявоєнного світу.
2. Охарактеризуйте діяльність Ліги Націй з колоніального питання.
3. Дайте визначення понять: антимонія, традиціоналізм.

Варіант 19.

1. Визначте етапи становлення моделі східноєвропейського соціалізму.
2. Охарактеризуйте політику „умиротворення” у 30-х роках ХХ ст.
3. Дайте визначення понять: націоналізм, шовінізм.

Варіант 20.

1. Визначте роль традиціоналізму у сучасних східних цивілізаціях.
2. Висвітліть наслідки Першої світової війни.
3. Дайте визначення понять: архе, анархосиндикалізм.

Варіант 21.

1. Дайте оцінку передумовам кризи соціалістичних тоталітарних режимів у 70-ті – 80-ті рр. ХХ ст.
2. Охарактеризуйте причини і плани сторін у Першій світовій війні.
3. Дайте визначення понять: дискретний, віртуальний.

Варіант 22.

1. Охарактеризуйте соціально-економічний і духовно-політичний розвиток постсоціалістичних країн.
2. Визначте основні риси постіндустріального суспільства.
3. Дайте визначення понять: коаліція, комформізм.

Варіант 23.

1. Проаналізуйте міжнародні відносини у другій половині ХХ ст.
2. Визначте основні напрями соціальних рухів у 20-30-ті рр. ХХ ст.

3. Дайте визначення понять: інтеграція, інтернаціоналізм.

Варіант 24.

1. Розкрийте процеси розвитку індустріального суспільства у другій половині ХХ ст.
2. Охарактеризуйте форми державного устрою у світі у ХХ ст.
3. Дайте визначення понять: буржуазія, стратегія.

Варіант 25.

1. Розкрийте етапи національно-визвольного руху у другій половині ХХ ст. та його наслідки.
2. Охарактеризуйте форми державного правління у світі у ХХ ст.
3. Дайте визначення понять: репарації, контрибуція.

Варіант 26.

1. Дайте характеристику країн, що розвиваються.
2. Висвітліть проблеми соціальних революцій 1900-1920-х рр.
3. Дайте визначення понять: політика, полілінійність.

Варіант 27.

1. Охарактеризуйте світовий історичний процес і взаємозв'язок його з Україною у кінці ХХ ст.
2. Визначте місце кризових явищ у розвитку людства у ХХ ст.
3. Дайте визначення понять: соціалізм, корпоративність.

Варіант 28.

1. Дайте оцінку процесу глобалізації: форми і особливості.
2. Визначте характерні риси міжнародної обстановки напередодні Першої світової війни.
3. Дайте визначення понять: солідаризм, страсти.

Варіант 29.

1. Розкрийте процес взаємозв'язків Східної і Західної цивілізацій.

2. Охарактеризуйте шляхи удосконалення Версальської системи у 20-х роках ХХ ст.
3. Дайте визначення понять: методологія, урбанізація.

Варіант 30.

1. Висловіть свою думку на сучасний світовий процес Україна – Захід – Схід: дипломатія, сьогоднішній вимір.
2. Розкрийте смисл взаємозв'язків СРСР і Німеччини напередодні Другої світової війни.
3. Дайте визначення понять: партія, омбудсмен.

**ПИТАННЯ ДЛЯ ПОВТОРЕННЯ МАТЕРІАЛУ З КУРСУ
„АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ХХ СТ.”
(ДЛЯ МАГІСТРІВ)**

1. Розкрийте проблему формування євроцентризму кінця ХІХ-поч.ХХст.
2. Трансформація капіталізму на шляху реформізму на поч. ХХст.
3. Зародження індустріальної цивілізації і шляхи її розвитку.
4. Формування цілісності світового розвитку ХVІ-ХІХ ст.
5. Цивілізаційні моделі всесвітньої історії. Становлення та розвиток цивілізаційного підходу до історичного процесу.
6. Парадигми (приклад) цивілізаційного розвитку світу ХХ ст.
7. Періодизація всесвітньої історії ХХ ст.
8. Міжнародне становище на рубежі ХІХ-ХХ ст.
9. Трансформаційні процеси між двома світовими війнами: система мирних договорів.
10. Вдосконалення повоєнних договорів 20-х рр. ХХ ст. Основні конференції та їх рішення.
11. Роль Ліги Націй у становленні та розвитку міжвоєнного світу.
12. Роль лідерів великих держав у стабілізації світу у

- 20-30-ті рр. XX ст. (Вільсон, Ллойд-Джордж, Муссоліні, Гітлер, Сталін, Ф.Рузвельт, Пуанкаре).
13. Основні проблеми світового розвитку др. пол. 30-х рр. XX ст.
  14. Причини, характер Другої світової війни. Оцінки діяльності антигітлерівської і фашистської коаліцій.
  15. Тегеранська конференція трьох союзних держав: проблеми взаємовідносин між країнами.
  16. Ялтинська конференція керівників трьох союзних держав та її рішення.
  17. Берлінська (Потсдамська) конференція керівників трьох союзних держав: проблеми післявоєнного світу.
  18. Становлення Організації Об'єднаних Націй та її діяльність.
  19. Дефініції „Декларації прав людини” та ООН.
  20. Східноєвропейський соціалізм: становлення суспільної моделі і спроби її модифікації.
  21. Проблеми постсоціалістичного розвитку країн Східної Європи.
  22. Глобалізація цивілізаційного простору у світі на рубежі XX-XXI ст.
  23. Міжцивілізаційний діалог народів світу у другій половині XX ст.
  24. Міжнародні відносини в другій половині XX ст. Холодна війна.
  25. Крах колоніальної системи та її наслідки.
  26. Перехід суспільства від індустріального до інформаційного.
  27. Розвиток постколоніальних країн у сучасних умовах.
  28. Трансформація цивілізаційного простору у світі на рубежі XX-XXI ст.

ТЕМАТИКА МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ

1. Проблеми глобалізації світу на сучасному етапі (кінець ХХ- поч. ХХІ ст.).
2. Соціокультурні і цивілізаційні аспекти глобалізації.
3. Економічна глобалізація у сучасному світі.
4. Сучасні концепції всесвітньої історії.
5. ХХ ст. у контексті досягнення цивілізації.
6. Тероризм як історичний феномен: концепції, підходи.
7. Соціальні рухи, реформи, революції поч. ХХ ст.(1900-1920 рр.).
8. Проблеми еміграції і міграції населення (др. пол. ХХ).
9. Соціалістичний рух в Європі на сучасному етапі.
10. Збройні конфлікти на сучасному етапі.
11. Міжнародні наслідки радянської „перебудови”.
12. Сталін і сталінізм та зовнішній світ (20-50 рр. ХХ ст.).
13. Націоналізм і сепаратизм в історії ХХ ст.
14. Створення нових суверенних держав у різних регіонах світу ХХ ст.
15. Соціал-демократичний рух у Європі у ХХ ст.
16. Балкани в стратегії країн Антанти і її противників (1900-1918 рр.).
17. Діяльність країн Південної і Східної Європи у постсоціалістичний період (1989-2008 рр.).
18. Проблеми розвитку провідних країн:
  - а) Західної Європи;
  - б) Північної Америки;
  - в) Латинської Америки;
  - г) Росії на рубежі ХХ-ХХІ ст.
19. Жінки при владі.
20. Розпад світових колоніальних імперій (британської, німецької, іспанської, португальської, французької).

ТЕЗАУРУС ДЛЯ МАГІСТРІВ ІСТОРИКО-СОЦІОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ РДГУ

Австромарксизм	Маргінальність
Автономія	Метафізична історія
Авторитаризм	Методологія
Авторитарна особа	Мікрокосм
Аграризм	Модернізація
Анархосиндикалізм	Монада
Антиномія	Морфологія історії
Архе	Омбудемен
Атрактивний	Онтологія
Біпатриди	Пасіонарність
Глобалізація	Пацифізм
Гомологія	Позитивістська парадигма
Грюндерство	Полілінійність
Демократія	Популізм
Детермінанта	Прогресизм
Дефініція	Система
Діахронний метод	Солідаризм
Динаміка соціальна	Соціальний рух
Дискретний	Стадійність
Євразійство	Страти
Ідеологія третього шляху	Стратифікація
Імперіалізм	Теорія еліт
Індустріальне суспільство	Трансформація
Когнітивна історія	Універсіум
Кондомініум	Утилітаризм
Консерватизм	Феноменологія
Контроверз	Філософія історії
Компрадорська буржуазія	Харизма
Лібералізм	Цивілізаційна дискретність
	Цикли і кризи капіт. виробн.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Станко С.Н. Історія первісного суспільства. – К., 1999.
2. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. – К., 2000.
3. Кузицин В.И. История Древней Греции. – М., 2000.
4. Кузицин В.И. История Древнего Рима. – М., 2000.
5. Немировский А.И. История Древнего мира. Ч.1, 2. – М., 2000.
6. История Древнего Востока. – 3 изд. – М., 1999.
7. Васильев Л.С. История Востока. В 2т. Ч.1. – М., 1998.
8. История Востока. В 6т. – М., 2000.
9. Паневин А.В. История Древней Греции. – М., 1998.
10. Колесницкий Н.Ф. История средних веков. – М., 1986.
11. Крип'якевич І. Всесвітня історія. В 3-х т. Т. 2. – К., 1995.
12. История средних веков / Под. ред. С.П. Карпова. – М., 2000.
13. История средних веков: Хрестоматия. – М., 1988.
14. Головащенко С. Християнська церква. – К., 1999. – 323 с.
15. Лінч. Середньовічна церква. – К., 1994. – 492 с.
16. Яровий В.І. Історія південних і західних слов'ян до ХХ ст. – К., 2001.
17. Пугач Є. та ін. Історія південних і західних слов'ян. – Харків, 1998.
18. Яровий В.І. Історія західних і пвденних слов'ян у ХХ ст. – К., 2000.
19. Черній А.І., Черній В.А. Історія південних і західних слов'ян. В 4-х ч. – Рівне, 1999.
20. История России. 1861-1917. – М., 1996.
21. Культура России: IX-XX вв.: Учебное пособие. – М., 1996.
22. Платонов С.Ф. Лекции по русской истории. – М., 1993.
23. Троицкий Н.А. Лекции по русской истории XIX века. – М., 1994.
24. История политических партий России. – М., 1994.
25. История России с древнейших времен до конца XVII в. / Отв. ред. А.Н. Сахаров, А.П. Новосельцев. – М., 1996.

26. История России с начала XVII до конца XIX века / Отв. ред. А.Н.Сахаров. – М., 1996.
27. Мотренко В.Г., Когонашвили К.К. Краткий справочник по истории. – К., 1983.
28. Советская историческая энциклопедия. Т. 1-16.– М., 1961-1976.
29. Хронология российской истории. Энциклопедический справочник. – М., 1954.
30. Хрестоматия по истории России.1917-1940. – М., 1995.
31. Хрестоматия по отечественной истории. 1946-1995. – М., 1996.
32. Яковер Л.Б. Справочник по истории Отечества. – М., 1996.
33. Бойко О.Д. Історія України. – К., 2002.
34. Борисенко В.М. Курс української історії. – К.: Либідь, 1998.
35. Орлов А.С. Хрестоматия по истории России. – М., 1999.
36. Орлов А.С. История России. – М., 1999.
37. Гончар Б.М., Козицький М.Ю. та ін. Всесвітня історія. – К.: Знання, 2001.
38. Поляк Г.Б., Маркова А.Н. Всемирная история. – М.: ЮНИТИ, 2000.
39. Крип'якевич І. Всесвітня історія. В 3-х т. – К.: Либідь, 1995.
40. Трубайчук А. Друга світова війна. Коротка історія. – К., 1995.
41. Великая Отечественная война: 1941-1945. В 4-х т. – М., 1999.
42. Советско-английские отношения во время Великой Отечественной войны. Т. 1, 2. – М., 1983.
43. Транквилл Г.С. Жизнь двенадцати цезарей. – М., 1999.
44. Кухта Борис. Феномен політичного лідера: Історичні силуети на тлі епохи. – Львів, 2000.
45. Пономарев М.В. Новая и новейшая история стран Европы и Америки: Практ. пособие. – М., 2000.
46. Виппер Р.Ю. История нового времени. – М., 1999.
47. Газін В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки 1918-1945 рр. – К.-Подільський, 1997. – 388 с.

48. Газін В.П. Новітня історія країн Європи та Америки 1945-1984 рр.: Навч. посібник. – К.-Подільський, 1996. – 320 с.
49. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945 рр.). – К., 2001.
50. Язьков Е.Ф. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945 рр.). – М., 2000.
51. Нарочницький Л.А. Новая история. – М., 1986.
52. Козицький А. Новітня історія країн Азії і Африки. – Львів, 2000.
53. Сергійчук І.М. Новітня історія Азії і Африки. – Суми, 2002.
54. Историография новой и новейшей истории стран Европы и Америки. – М., 2000.
55. Историография истории южных и западных славян. – М., 1997.
56. Гон М. Історія Азії др. пол. ХХ ст. – Рівне, 2002.
57. История дипломатии / Кол. авторов. В 16 т. – М., 1959-1965.
58. Гуменюк Б., Щерба В. Історія дипломатії. – К.: Освіта, 2002.
59. Цветков Г. Міжнародні відносини і зовнішня політика. – К.: Либідь, 1997.
60. Дипломатический словарь / Кол. авторов. В 3-х т. – М., 1984-1986.
61. Соціально-економічна географія світу / Кол. авторів. – Тернопіль, 1998.
62. Самаркин В.В. Историческая география Зап. Европы в средние века. – М., 1976.
63. Томсон Дж. История древней географии. – М., 1953.
64. Шейко В., Кушнарєнко Н. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. – К., 2002.
65. Бондаренко Г. Історичне пізнання. – Луцьк, 1998.
66. Коломийцев В. Методология истории. – М., 2001.
67. Калакура Я.С. Архівознавство. – К., 1998.
68. Термінологічний словник. – К., 1998.
69. Вісник Державного Комітету архівів України. – К., 2002.

70. Закон України „Про Національний архівний фонд і архівні установи”. – К., 1994.
71. Бондаренко Г.А. Спеціальні історичні дисципліни. – Луцьк, 1997.
72. Леонтьева Г., Шорин П. Вспомогательные исторические дисциплины. – М., 2000.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Історія сучасного світу: соціально-економічна історія XV-XX ст. Навч. посібник / За ред. Ю.Л. Горбаня. – К., 2003. – 441 с.
2. Цивилизационные модели современности и их исторические корни / Ю.Н. Пахомов, С.Б. Крымский, Ю.В. Павленко и др. – К.: Наук. думка. – 2002. – 632 с.
3. Советская историческая энциклопедия. Т. 1-16. – М., 1961-1976.
4. Трубайчук А. Друга Світова війна. Короткий нарис. – К., 1995.
5. Потульніцький В. Україна і всесвітня історія: Історіософія української і світової історії XVII-XX ст.: Навч. посібник. – К., 2002. – 480 с.
6. Кухта Борис. Феномен політичного лідера: Історичні силуети на тлі історії. – Львів, 2000.
7. Новые архивные источники по истории советско-польских отношений 1939-1941 // Новая и новейшая история. – 2003. – № 3. – С. 157-162.
8. Глобализация и история // Новая и новейшая история. – 2002. – № 6. – С. 57-62.
9. Вандер Вее Г. История мировой экономики. 1945-1990. – М.: Наука, 1994. – 413 с.
10. Хобсбаум Эрик (Англия). Мир после 1945 года // Современная Европа. – 2002. – № 1. – С. 22-30.
11. Шенгенское соглашение: Документы // Современная Европа. – 2002. – С. 5-16.
12. Модров Ханс (Германия). За новый Европейский Союз XXI в. // Современная Европа. – 2002. – № 1. – С. 2.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Іванов В.М., Софіщенко І.Я. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: Курс лекцій. – К.: МАУП. – 2001. – 232 с.
2. Белов Д. Изменения экономических функций государства: опыт латиноамериканских стран // Мировая экономика и междунар. отношения. – 1996. – № 6. – С. 121-129.
3. Усиевич М.А. Десятилетие реформ в Венгрии: годы XX ст. // Новая и новейшая история. – 2002. – № 5. – С. 80-98.
4. Айнхольд Д. (ФРГ). Цель Германии в войне против СССР. Об ответственности германских элит за агрессивную политику и преступления нацизма // Новая и новейшая история. – 2002. – № 6. – С. 62-90.

ВИМОГИ

до вступу на навчання до магістратури за професійним спрямуванням 0101 „Педагогічна освіта” спеціальність 8.010103 „Педагогіка і методика середньої освіти. Історія”

Магістр готується на основі освітнього рівня – повна вища освіта з наступною сферою діяльності за кваліфікацією викладач історії вищих навчальних закладів.

Нормативний термін навчання – один рік на базі кваліфікаційного рівня спеціаліст.

Магістр повинен бути підготовлений до педагогічної та дослідницької діяльності у середніх та вищих навчальних закладах.

При вступі до магістратури спеціаліст повинен показати глибокі знання давньої та сучасної історії України, а також історії зарубіжних країн, уміти встановлювати взаємозв'язки вітчизняної та зарубіжної історичної науки, володіти спеціальною термінологією.

Вступник на освітньо-кваліфікаційний рівень магістр-історик повинен проявити себе у знанні обов'язкового мінімуму знань за програмою бакалавр.

Основною формою при вступі до магістратури є комплексна співбесіда з циклу гуманітарних, соціально-економічних фундаментальних історичних дисциплін. Комплексна співбесіда проводиться усно з історичного циклу дисциплін.

При співбесіді вступник має довести, що вміє аналізувати на основі одержаних знань соціально-політичні процеси розвитку України та світового співтовариства на сучасному етапі; показати знання різних періодів історичного розвитку української держави, світової цивілізації, вміння володіти державною мовою у повсякденному спілкуванні.

До загальних вимог до вступника відноситься:

- здатність критично оцінювати політичні, економічні, соціальні, культурні, духовні події, явища на підставі знань спеціаліста;
- здатність розумітися на зовнішній, внутрішній політиці держави, знати її історію та специфіку розвитку.

При необхідності вступник повинен вміти викласти питання співбесіди письмово.

ВИМОГИ

до знань студентів при виконанні модульних і контрольних завдань

На оцінку „**відмінно**” (5 – 4 бали) оцінюється робота, коли студент, що відповідає:

- вичерпно та правильно виконав усі завдання;
- виявив ґрунтовні знання з предмета;
- правильно проаналізував історіографічні концепції, дав їм логічне обґрунтування;
- достатньо проілюстрував відповідь власними міркуваннями та прикладами;
- в логічній послідовності виклав матеріал кожного завдання;
- продемонстрував здатність диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;
- допустив одну несуттєву неточність у викладі матеріалу.

На оцінку „**добре**” (4 – 2-3 бали) оцінюється робота, що відповідає таким вимогам:

- усі завдання виконані на належному рівні, але допущені деякі неточності у викладі тез;
- матеріал кожного завдання викладено в логічній послідовності;
- неточності, виявлені в тлумаченні історіографічної термінології, несуттєві;
- наведені в роботі історіографічні концепції потребують більш чіткого логічного обґрунтування.

На оцінку „**задовільно**” (3 – 1-2 бали) оцінюється робота, коли:

- студент, який відповідає, не справився з одним-двома завданнями;
- доповідач недостатньо володіє фактичним матеріалом та історіографічною термінологією;
- відповідь не містить логічного та послідовного викладу матеріалу.

На оцінку „**незадовільно**” (2 – 0 балів) оцінюється робота,

коли:

- завдання виконано менше ніж на 40 відсотків;
- доповідач не володіє історіографічною термінологією;
- варіант відповіді хибний і не обґрунтований;
- допущено суттєве незнання персоналій та їх внеску в предмет вивчення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ І ВСТУПУ ДО МАГІСТРАТУРИ

1. Станко С.Н. Історія первісного суспільства. – К., 1999.
2. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. – К., 2000.
3. Кузицин В.И. История Древней Греции. – М., 2000.
4. Кузицин В.И. История Древнего Рима. – М., 2000.
5. Немировский А.И. История Древнего мира. Ч.1,2. – М., 2000.
6. История Древнего Востока –3 изд. – М., 1999.
7. Васильев Л.С. История Востока. В 2т.Ч.1. – М., 1998.
8. История Востока. В 6 т. – М., 2000.
9. Паневин А.В. История Древней Греции. – М., 1998.
10. Колесницкий Н.Ф. История средних веков. – М., 1986.
11. Крип'якевич І. Всесвітня історія. В 3-х т. Т.2. – К., 1995.
12. История средних веков / Под. ред. С.П. Карпова. – М., 2000.
13. История средних веков: Хрестоматия. – М., 1988.
14. Головащенко С. Християнська царква. – К., 1999. – 323 с.
15. Лінч. Середньовічна церква. – К., 1994. – 492 с.
16. Яровий В.І. Історія південних і західних слов'ян до ХХ ст. – К., 2001.
17. Пугач Є. Історія південних і західних слов'ян. – Харків, 1998.
18. Яровий В.І. Історія західних і південних слов'ян у ХХ ст. – К., 2000.
19. Черній А.І., Черній В.А. Історія південних і західних

- слов'ян у 4-х ч. – Рівне, 1999.
20. История России. 1861-1917. – М., 1996.
  21. Культура России: IX-XX вв.: Учеб. пособие. – М., 1996.
  22. Платонов С.Ф. Лекции по русской истории. – М., 1993.
  23. Троицкий Н.А. Лекции по русской истории XIX века. – М., 1994.
  24. История политических партий России. – М., 1994.
  25. История России с древнейших времен до конца XVII в. / Отв. ред. А.Н. Сахаров, А.П. Новосельцев. – М., 1996.
  26. История России с начала XVII до конца XIX века / Отв. ред. А.Н. Сахаров. – М., 1996.
  27. Мотренко В.Г., Когонашвили К.К. Краткий справочник по истории. – К., 1983.
  28. Советская историческая энциклопедия. – М., 1961-1976. Т. 1-16.
  29. Хронология российской истории: Энциклопедический справочник. – М., 1954.
  30. Хрестоматия по истории России. 1917-1940. – М., 1995.
  31. Хрестоматия по отечественной истории. 1946-1995. – М., 1996.
  32. Яковер Л.Б. Справочник по истории Отечества. – М., 1996.
  33. Бойко О.Д. Історія України. – К., 2002.
  34. Борисенко В.М. Курс української історії. – К.: Либідь, 1998.
  35. Орлов А.С. Хрестоматия по истории России. – М., 1999.
  36. Орлов А.С. і ін. История России. – М., 1999.
  37. Гончар Б.М., Козицький М.Ю. та ін. Всесвітня історія. – К.: Знання, 2001.
  38. Поляк Г.Б., Маркова А.Н. Всемирная история. – М.: ЮНИТИ, 2000.
  39. Крип'якевич І. Всесвітня історія в 3-х т. – К.: Либідь, 1995.
  40. Трубайчук А. Друга світова війна. Коротка історія. – К., 1995.
  41. Великая Отечественная война: 1941-1945. В 4-х т. – М., 1999.
  42. Советско-английские отношения во время Великой

- Отечественной войны. Т. 1, 2. – М., 1983.
43. Транквилл Г.С. Жизнь двенадцати цезарей. – М., 1999.
  44. Кухта Борис. Феномен політичного лідера: Історичні силуети на тлі епохи. – Львів, 2000.
  45. Пономарев М.В. Новая и новейшая история стран Европы и Америки: Практ. пособие. – М., 2000.
  46. Виппер Р.Ю. История нового времени. – М., 1999.
  47. Газін В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки 1918-1945 рр. – К.-Подільський, 1997. – 388 с.
  48. Газін В.П. Новітня історія країн Європи та Америки 1945-1984 рр.: Навч. посібник. – К.-Подільський, 1996. – 320 с.
  49. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945 рр.). – К., 2001.
  50. Язьков Е.Ф. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945 рр.). – М., 2000.
  51. Нарочницкий Л.А. Новая история. – М., 1986.
  52. Козицький А. Новітня історія країн Азії і Африки. – Львів, 2000.
  53. Сергійчук І.М. Новітня історія Азії і Африки. – Суми, 2002.
  54. Историография новой и новейшей истории стран Европы и Америки. – М., 2000.
  55. Историография истории южных и западных славян. – М., 1997.
  56. Гон М. Історія Азії др. пол. ХХ ст. – Рівне, 2002.
  57. История дипломатии / Кол. авторов. – 16 т. – М., 1959-1965.
  58. Гуменюк Б., Щерба В. Історія дипломатії. – К.: Освіта, 2002.
  59. Цветков Г. Міжнародні відносини і зовнішня політика. – К.: Либідь, 1997.
  60. Дипломатический словарь в 3-х т. / Кол. авторов. – М., 1984-1986.
  61. Соціально-економічна географія світу / Кол. авторів. – Тернопіль, 1998.
  62. Самаркин В.В. Историческая география Зап. Европы в

- средние века. – М., 1976.
63. Томсон Дж. История древней географии. – М., 1953.
  64. Шейко В., Кушнарченко Н. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. – К., 2002.
  65. Бондаренко Г. Історичне пізнання. – Луцьк, 1998.
  66. Коломийцев В. Методология истории. – М., 2001.
  67. Калакура Я.С. Архівознавство. – К., 1998.
  68. Термінологічний словник. – К., 1998.
  69. Вісник Державного Комітету архівів України. – К., 2002.
  70. Закон України „Про Національний архівний фонд і архівні установи”. – К., 1994.
  71. Бондаренко Г.А. Спеціальні історичні дисципліни. – Луцьк, 1997.
  72. Леонтьева Г., Шорин П. Вспомогательные исторические дисциплины. – М., 2000.
  73. Орлова Т.В. Історія сучасного світу: Навчальний посібник. – К: Знання, 2006. – 551 с.
  74. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV-XX століть: Навч. посібник / Ю.А. Горбань, Б.І. Білик, Л.В. Дячук та ін.; За ред. Ю.А. Горбаня. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вікар, 2003. – 438 с.

Навчально-методичне видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ХХ СТ.:
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ МАГІСТРІВ
ІСТОРИКО-СОЦІОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

Укладач:
П.О. Савчук

Відповідальний за випуск:
О.В. Сєєрова

Комп'ютерна верстка:
Л.М. Федорук

Формат 60x90 1\16. Папір офсетний.
Ум. др. арк. 1,37.
Гарнітура Time New Roman. Зам. № 163/2.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12